

Eugenia L. Brawier

Projekt budowy pomnika Adama Mickiewicza w Nowogródku w 1860 roku

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 7, 117-120

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Eugenia L. Brawier

PROJEKT BUDOWY POMNIKA ADAMA MICKIEWICZA
W NOWOGRÓDKU W 1860 R.

Imię Adama Mickiewicza, tak jak imiona innych sławnych uczonych, poetów i kompozytorów polskich - Kopernika, Chopina, Skłodowskiej-Curie - przyjmuje się od dawna jako uosobienie wkładu, który wniosła Polska do skarbcza kultury światowej. W Rosji i Białorusi poznano i pokochano Mickiewicza prawie półtora wieku temu. Mickiewicz, występując jako inicjator rewolucyjnego romantyzmu w poezji polskiej, wykorzystywał twórczo dorobek poezji ludowej, wyrażał współczucie dla cierpień i dążeń uciskanych mas ludowych, stał się piewą przyjaźni narodów.

Sz szczególnie drogi jest wielki poeta polski narodowi białoruskiemu, na którego ziemi urodził się, przeżył swoje dzieciństwo i lata młodości. Pamięć poety chciano uwiecznić na Białorusi jeszcze w okresie przedrewolucyjnym.

W Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym BSSR w Mińsku przechowywane są dokumenty o tym, jak mieszkańcy powiatu nowogródzkiego i m. Nowogródka w 1860 r., w 5 rocznicę śmierci Adama Mickiewicza, zwrócili się do rządu z prośbą o zezwolenie na przeprowadzenie zbiórki środków na wzniesienie pomnika poety w Nowogródku. Jednakże, w okresie przedrewolucyjnym, życzenia narodu białoruskiego okazały się niemożliwe do urzeczywistnienia.

Obeenie w Nowogródku wzniesiony został pomnik polskiego poety Adama Mickiewicza, którego dzieła cieszą się powszechną

miłością nie tylko w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, lecz i daleko poza jej granicami.

Poniżej przedstawiamy Czytelnikom oryginalne dokumenty, związane z nieudaną próbą budowy pomnika poety w Nowogródku w latach 1860-1861.

N° 1.

1860 r. listopada 16. - Podanie nowogródzkiego powiatowego marszałka szlachty do mińskiego gubernialnego marszałka szlachty w sprawie życzenia mieszkańców m. Nowogródka i powiatu nowogródzkiego wzniesienia pomnika Adama Mickiewicza w m. Nowogródku.

Obywatele ziemscy powiatu nowogródzkiego i mieszkańcy m. Nowogródka, pragnąc uwiecznić pamięć swojego rodaka, znanego dzięki swojemu geniuszowi w literaturze europejskiej, Adama Mickiewicza, proszą o moje staranie w celu uzyskania zezwolenia władz na wzniesienie w Nowogródku (miejscu urodzenia Mickiewicza) pomnika na jego cześć i otwarcie subskrypcji publicznej dla dobrowolnych składek na ten cel.

Biorąc pod uwagę, iż według najmiłościwszej zgody zezwolono na wydanie dzieł Mickiewicza, uważam za swój obowiązek przedstawić życzenie obywateli ziemskich powiatu nowogródzkiego i mieszkańców m. Nowogródka do łaskawego rozpatrzenia przez Waszą Ekscelencję z najpokorniejszą prośbą, aby za Pańskim przedstawieniem gdzie należy drogą służbową uzyskać zezwolenie na realizację tego projektu.

Marszałek szlachty W. Prochockij

C.P.A.H. BSSR w Mińsku.

F. 320, op. I, d. 374.

Oryginał. Rękopis.

N° 2.

1860 r. listopada 26. Podanie mińskiego gubernialnego marszałka szlachty do mińskiego cywilnego gubernatora w sprawie życzenia mieszkańców m. Nowogródka i powiatu nowogródzkiego dotyczącego zezwolenia na zbórkę dobrowolnych środków na wzniesienie pomnika Adama Mickiewicza.

Nowogródzki powiatowy marszałek szlachty odwołaniem z 16 listopada 1860 r. pod nr 1032 poinformował, iż obywatele ziem-

socy powiatu nowogródzkiego oraz mieszkańcy m. Nowogródka, pragnąc uwiecznić pamięć swojego rodaka, znanego dzięki swojemu geniuszowi w literaturze europejskiej, poety Adama Mickiewicza, proszą o jego wstawiennictwo w sprawie prośby o zezwolenie władz na wzniesienie w m. Nowogródku (miejsca urodzenia Mickiewicza) pomnika na jego cześć i otwarcie dla dobrowolnych ofiar na ten cel publicznej subskrypcji; p(an)nowogródzki powiatowy marszałek szlachty prosił o wstawiennictwo gubernialnego marszałka, w celu wyjednania zezwolenia na realizację tego projektu.

Mając na uwadze, iż dzięki najmiłościwszej zgodzie zezwolono na wydanie dzieł Mickiewicza, mam zaszczyt najpokorniej prosić Waszą Ekszellencję o przyjęcie na siebie starań przy wyjednanu oczekiwanego przez ziemiaństwo powiatu nowogródzkiego i mieszkańców m. Nowogródka zezwolenia.

F. 320, op. I, d. 374, l. 2.

Kopia. Rękopis.

N° 3.

1861 r. stycznia 24. - Zawiadomienie mińskiego gubernatora do mińskiego gubernialnego marszałka szlachty o wstawiennictwie do ministra spraw wewnętrznych w sprawie zbiórki dobrowolnych środków na pomnik Adama Mickiewicza w m. Nowogródku.

Na pismo pełniącego obowiązki Waszej Ekszellencji z 26. listopada 1860 r. pod N° 908, mam zaszczyt zawiadomić, iż sprawę zezwolenia na wzniesienie pomnika poety Mickiewicza w m. Nowogródku i w sprawie otwarcia dobrowolnej na ten cel subskrypcji - jednocześnie z niniejszym pismem - przedłożyłem p(anu) ministrowi spraw wewnętrznych.

Cywilny gubernator graf Keller

Vice-gubernator Łuczinskij

(F. 320, op. I, d. 374, l. 3.

Oryginał. Rękopis.)

N° 4.

1861 r. marca 16. - Zawiadomienie mińskiego gubernatora do mińskiego gubernialnego marszałka

szlachty o odmowie ministra spraw wewnętrznych wniesienia prośby do cara w sprawie budowy pomnika Adama Mickiewicza.

P(an) minister spraw wewnętrznych z 8 lutego za N° 389 powiadomił p(ana) naczelnika gubernii, iż Jego Eksoelencja uznał za niestosowne przedstawienie sprawy o zezwolenie otwarcia publicznej subskrypcji na wzniesienie w m. Nowogródku pomnika poety Mickiewicza.

O takim zleceniu mam zaszczyt powiadomić Waszą Eksoelencję w uzupełnieniu pisma z 21 stycznia za N° 312.

Za cywilnego gubernatora
vice-gubernator Łuczinskij

Tłum.z ros. Maria Wiśniewska